

Les Phantasmes de la Méditerranée ou Les Reflets du Passé

MARIANNE STRAPATSAKIS

Réalisation:

Marianne Strapatsakis

Conseiller à la réalisation de la vidéo:

Robert Cahen

Montage-Effets spéciaux - Bande sonore:

Ermeline Le Mezo

Production déléguée:

Alain Bray

Production:

J.I.P.A.M.

C.N.A.P.

Espace Guyot

ACTA

Pinacothèque de Rhode

Haris Antoniou collectionneur.

Remerciements:

Anne Marie Marsaguet

Daniel Schlosseur

Grand Canal

Centre des Recherches pour l'Art et les Sciences

Narcissus Film Production

Travel Plan.

© J.I.P.A.M.

Née en 1947 à Athènes. Vit et travaille à Athènes et à Paris.

1967 Diplôme de Décoration Interieure à Athènes • **1969** Bourse de l'Académie d'Athènes pour cinq années, pour des études de peinture, dessin, Arts Plastiques à Paris • **1972** Diplôme de peinture d'E.N.S.B.A. de Paris • **1974** Certificat de dessin d'E.N.S.B.A. de Paris et Certificat d'Histoire de l'Art de l'Ecole du Louvre • **1979** Licence d'Arts Plastiques de l'Université de Paris

Principales expositions personnelles.

1975 «Maison des Beaux Arts» Huiles sur toile, Paris • **1980** «Studio d'Art» Acryliques, musique G. Kouroupos, Athènes • **1981** Institut Français de Salonique, Salonique • **1984** «Galerie d'Art Méduse» Tôle inoxydable et pastel, Athènes • Institut Goethe d'Athènes. Tôle inoxydable et pastel • **1985** Institut Goethe d'Athènes, Festival «PRAXIS '85». Installation-Vidéo, musique de Th. Zlatanov • **1988** Southeastern's Metropolitan Center, Athènes • **1989** 10eme Festival International de Montreuil Installation-Vidéo • Cave Dimière, Guebwiller, Installation-Vidéo • **1990** «Galerie d'Art Méduse» Tôle inoxydable • Institut Français d'Athènes, Installation-Vidéo • Institut Français de Salonique, Installation-Vidéo • Pinacothèque Municipale de Phode, Installation-Vidéo • 5eme Festival International de Patras - 1ere Rencontre International des Festivals Video, Installation-Vidéo.

Principales expositions collectives.

1971 Salon de artistes Français, Paris • **1972** Exposition du groupe de l'atelier Pierre Matthey, Paris • **1973** 9ème grand prix de peinture de la Côte d'Azur. Mention d'Honneur • Exposition du groupe de l'atelier Pierre Matthey, Paris • Salon international Paris-Sud, Paris • **1975** Exposition du groupe des artistes Grecs au Centre Culturel Hellénique à Paris • **1976** Cinq artistes à la Cité Internationale des Arts, Paris • **1979** «Feminie dialogue 1979» à l'UNESCO, Paris • **1981** «Quatre artistes Grecs» Galerie «Symvoli», Athènes • **1984** «Art Fair '84», Athènes • «Analyses morphologiques, accumulations», Institut Français d'Athènes • **1986** «Galerie F» 1er Document. Video-Art, Athènes • Studio Videograph, Video-Art, Salonique • Fondation «Vafopoulio», Salonique • **1987** «Interprétation de l'espace», Athènes • 28ème Festival du cinema et de la video, Salonique • «L'art et l'environnement», Héraklion • «Festival Video», Institut Français d'Athènes • **1988** European Media Art Festival, Osnabrück. • «17+1» Galerie Municipale-Galerie d'Art «Méduse», Athènes. • **1989** Centre d'Art Contemporain, Ileana Tounta, Athènes. • 4eme Festival International de patras • Semaine Video-Art à Kalamata • Festival International d'Heraklion • 2eme Biennale d'Istanbul.

Ses œuvres se trouvent en Grèce, à la Pinacothèque Nationale d'Athènes, au Ministère de la Culture, au Musée d'art Moderne de V. et El. Goulandris, dans la collection privée de H. Antoniou, et d'autres, dans la collection privée de K. Fix en Autriche, dans des collections en France, en Suisse, et dans la collection privée de T. Karavias, à New York.

Adresses:

20, rue Sergiou Patriarchou, 11471 ATHÈNES - GRECE Tel. 3645412 - 6469545
20, rue Henri Barbusse, 75005 PARIS - FRANCE Tel. 43295390

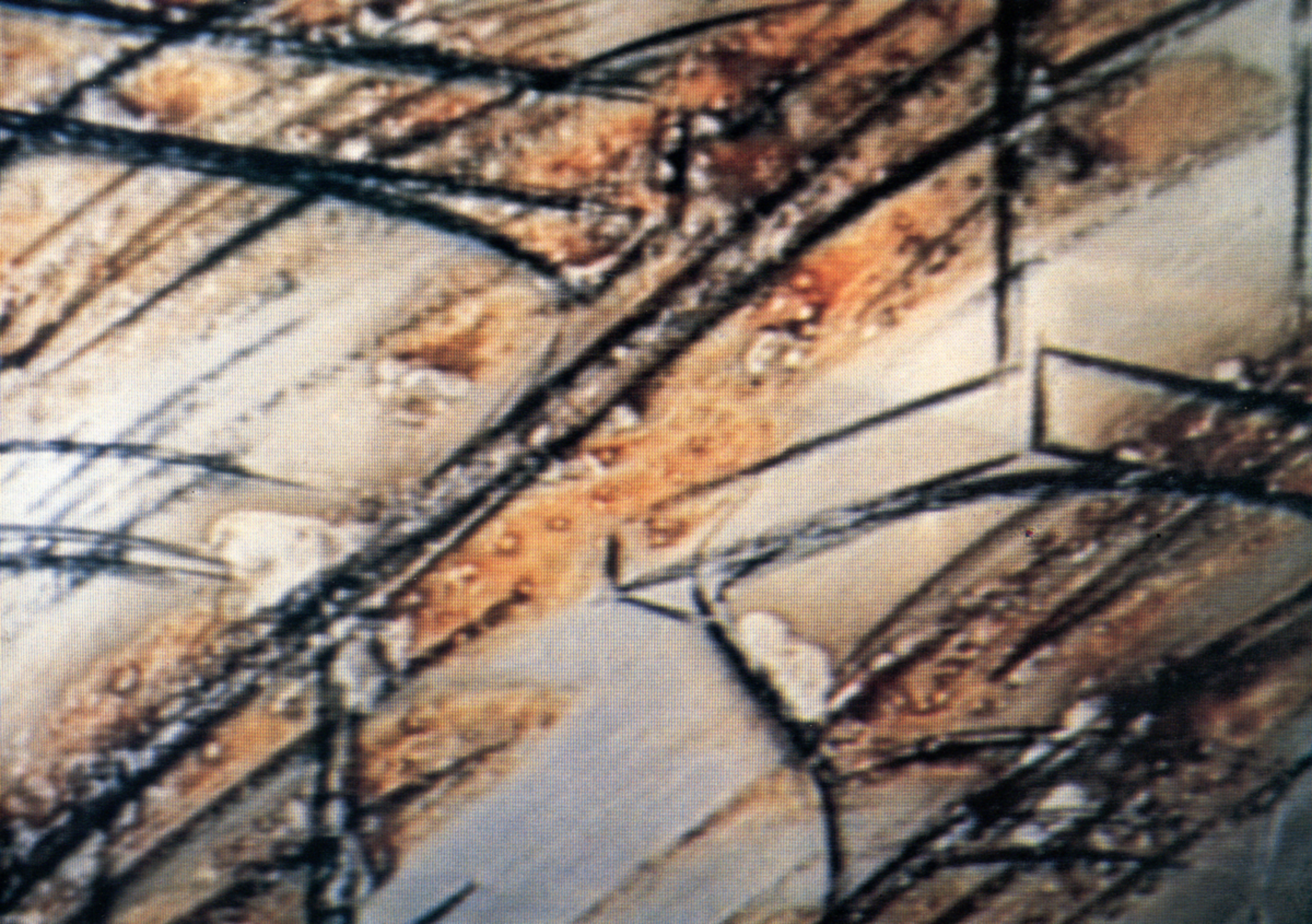
Dans un passage de sa «Théogonie», Hésiode nous décrit la création du monde comme une succession de naissances. Mais celles-ci ne doivent rien à l'amour-éros. Autrement dit, on n'a pas affaire à un acte d'union mais de séparation par lequel la terre engendre le ciel et la mer. Il en ira de même dans la cosmogonie chrétienne quand la terre va émerger des eaux. Ici, la séparation continuelle va entraîner un agencement du monde en trois parties, à savoir le ciel, la terre et l'enfer. Mais cette dissociation est insupportable à l'homme, l'incitant à rechercher l'union, à aspirer à l'amour-éros. D'où la notion d'un axe du monde qui en réunit les parties dissociées, cet «axis mundi» enfoncé dans le centre ou le nombril du cosmos-terre, point stable de référence. Il s'agit du pilier, de la colonne des civilisations de la Méditerranée-mésopotamienne, égyptienne, hellénique —, cette dernière devenant l'«axis-mundi» du monde occidental. De la sorte, grâce à cet «axis», nous occupons le point le plus ferme de la création, garant de la forme que le monde a revêtue face à la fluidité informe qui précédait les origines. Le concret face à l'abstrait. Cette liquidité en vient nécessairement à représenter l'eau. Mais source de toute création et baptême purificateur, elle demeure enfouie dans l'inconscient collectif et individuel méditerranéen. Elle accrédite le mythe de l'éternel retour, principe qui fait paraître, disparaître et réapparaître, forme, dé-forme et re-forme. Qui génère et régénère l'Histoire. La Méditerranée est pour les peuples qui la bordent un véritable bassin de purification. Mircea Eliade dira, à propos du symbolisme des eaux, que celles-ci constituent «le réservoir de toutes possibilités d'existence, elles précèdent toute forme et supportent toute création... L'immersion symbolise la régression dans le préformel, la réintégration dans le mode indifférencié de la préexistence. L'émergence répète le geste cosmogonique de la manifestation formelle, l'immersion équivaut à une dissolution des formes. C'est pour cela que le symbolisme des Eaux implique aussi bien la mort que la renaissance».

Si l'un des rôles dévolus à l'art consiste à retrancher ou à ajouter des significations au monde, alors le discours qui s'énonce à travers l'oeuvre d'art possède une fonction analogue par rapport à ce dernier. Ainsi ai-je pu appréhender cette installation aquatique en me remémorant l'homme des mythes originels et l'acte primordial de la création. Du reste, chaque artiste ne s'efforce-t-il pas de forger son propre monde?

Par conséquent, tout nous renvoie ici à la genèse centrée sur les eaux qui «précèdent toute forme et supportent toute création». Les eaux conçues comme «réservoir de toutes possibilités d'existence». Agitées, elles évoquent la situation informe et abstraite d'avant la création, l'abolition de l'Histoire. Paisibles, elles nous disent le retour à la solidité de la forme, la restauration de l'Histoire. Un processus qui se répète à profusion dans l'oeuvre de Marianne Strapatsakis: au sein de l'eau même, à travers les images vidéo, dans les reflets sur la tôle en acier inoxydable. Et voici, une dernière fois, que je me laisse entraîner par le pouvoir d'un mot: «inoxidable» ne signifie-t-il pas résistance à la corrosion, résistance au temps? Les images des eaux agitées tout comme celles des eaux paisibles se reflètent sur la surface inaltérable; en d'autres termes, ce sont les images d'un cycle ininterrompu de naissance-mort-rennaissance. L'oeuvre s'ouvre alors à un espace où le passé, le présent et les virtualités de l'avenir coexistent. Ne s'agit-il pas là, du reste, du champ de l'inconscient, collectif et individuel: cet «axis mundi» qui réunit les parties dissociées et les contraires aussi bien dans l'espace que dans le temps?

Andreas Ioannidis
Conservateur
Pinacothèque Nationale

Athènes, Avril 1989

Τα Φαντάσματα της Μεσογείου ή Οι αντικατοπτρισμοί του Παρελθόντος

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΣΤΡΑΠΑΤΣΑΚΗ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1947. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα και στο Παρίσι.

Ιδέα-Εκτέλεση:

Μαριάννα Στραπατσάκη

Συνεργάτης στο βίντεο:

Robert Cahen

Μοντάζ-Ειδικά εφφέ-Μουσική:

Ermeline Le Mezo

Υπεύθυνος παραγωγής:

Alain Bray

Συμπαγωγή:

J.I.P.A.M.

C.N.A.P.

Espace Guyot

ACTA

Pinacothèque de Rhode,

Haris Antoniou de collectionneur.

Ευχαριστώ για τη συμπαράστασή τους τούς:

Anne Marie Marsaguet

Daniel Schlosseur

Grand Canal

Centre des recherches pour l'Art et les Sciences

Narcissus Film production

Travel Plan

© J.I.P.A.M.

1967 Αθηναϊκό Τεχνολογικό Ινστιτούτο. Δίπλωμα Διακόσμησης Εσωτερικού Χώρου. Αθήνα • **1969** Υποτροφία της Ακαδημίας Αθηνών για σπουδές Ζωγραφικής στο Παρίσι • **1972** Δίπλωμα Ζωγραφικής από την École Nationale Supérieure des Beaux Arts, atelier Pierre Matthey • **1974** Certificat Σχεδίου από την E.N.S.B.A., atelier M. Gili • Certificat Ιστορίας της Τέχνης από την École du Louvre • **1979** Licence Πλαστικών Τεχνών από το Πανεπιστήμιο Paris I, Sorbonne.

Ατομικές εκθέσεις.

1975 Γκαλερί «Maison des Beaux Arts». Λάδια. Παρίσι • **1977** Γκαλερί «Το Μαγαζί». Παστέλ και Σχέδια. Τήνος • **1978** Γκαλερί «Το Μαγαζί». Ακουαρέλες. Τήνος • **1980** Γκαλερί «Στούντιο Τέχνης». Ακρυλικά. Μουσική Γ. Κουρουπού. Αθήνα • **1981** Γαλλικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης, Ακρυλικά • **1984** «Αίθουσα Τέχνης Μέδουσα», Ανοξειδωτη λαμαρίνα και παστέλ. Αθήνα • Γερμανικό Ινστιτούτο Αθηνών. Ανοξειδωτη λαμαρίνα και παστέλ. • **1985** Γερμανικό Ινστιτούτο Αθηνών. Φεστιβάλ «ΠΡΑΞΙΣ '85». Installation-Video. • **1988** Southeastern's Metropolitan Center. Αθήνα • **1989** 10ο Διεθνές Φεστιβάλ Montpellier, Εγκατάσταση-Βίντεο • Cave Dimière, Guebwiller, Εγκατάσταση-Βίντεο • **1990** «Αίθουσα Τέχνης Μέδουσα» Ανοξειδωτη λαμαρίνα • Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, Εγκατάσταση-Βίντεο • Γαλλικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης, Εγκατάσταση-Βίντεο • Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου, Εγκατάσταση-Βίντεο • 5ο Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας - 1η Διεθνής Συνάντηση Φεστιβάλ Βίντεο, Εγκατάσταση-Βίντεο.

Ομαδικές εκθέσεις

1971 Salon des artistes Français. Paris • **1972** Exposition du groupe de l'atelier de Pierre Matthey. Paris • **1973** 9ème prix de la Côte d'Azur. Τιμητική διάκριση • 12η Πανελλήνια έκθεση. Αθήνα • Exposition du groupe de l'atelier de P. Matthey. Paris • Salon international Paris-Sud. Paris • **1975** Ομαδική έκθεση Ελλήνων καλλιτεχνών στο Ελληνικό Μορφωτικό Κέντρο στο Παρίσι • **1976** Cinq artistes à la Cité Internationale des Arts. Paris • **1979** «Feminie dialogue 1979» UNESCO. Paris. • Ομαδική «Καλοκαίρι '79» Τήνος. • **1980** Ομαδική «Στούντιο Τέχνης». Αθήνα • **1981** «Τέσσερις Έλληνες καλλιτέχνες». Γκαλερί «Συμβολή». Αθήνα • **1986** «Γκαλερί F». 1ο Ντοκουμέντο. Βίντεο-Τέχνη. Αθήνα • Studio Videograph, Βίντεο-Τέχνη. Θεσσαλονίκη • «Βαφοπούλειο Ίδρυμα». Βίντεο-Τέχνη. Θεσσαλονίκη • **1987** «Εκδοχές Χώρου». Αθήνα • 28ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου & Βίντεο. Θεσσαλονίκη • «Τέχνη και Περιβάλλον». Ηράκλειο • «Φεστιβάλ βίντεο. Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών • **1988** European Media Art Festival, Osnabrück • «17+1». Δημοτική Πινακοθήκη-Γκαλερί «Μέδουσα». Αθήνα • **1989** Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης, Ιλεάνα Τούντα, Αθήνα • 4ο Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας • Εβδομάδα Βίντεο-Τέχνης στην Καλαμάτα • Διεθνές Φεστιβάλ Ηρακλείου • 2η Μπιεννάλε Κωνσταντινουπόλεως.

Έργα της βρίσκονται στην Ελλάδα, στο Υπουργείο Πολιτισμού, στην Εθνική Πινακοθήκη, στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Ελίζας και Βασίλη Γουλανδρή, στη συλλογή Χάρη Αντωνίου, στη συλλογή Κ. Φιξ στην Αυστρία, και σε συλλογές στην Γαλλία, Ελβετία, και στις Ηνωμένες Πολιτείες, στη συλλογή του Τ. Καραβία (Νέα Υόρκη).

Διευθύνσεις:

Σεργίου Πατριάρχου 20, 11471 ΑΘΗΝΑ - ΕΛΛΑΣ τηλ. 3645412 - 6469545
20, rue Henri Barbusse, 75005 PARIS - FRANCE Tel. 43295390

Σ' ένα χωρίο της ησιοδικής θεογονίας, ο κόσμος δημιουργείται με διαδοχικές γεννήσεις, οι οποίες όμως πραγματοποιούνται χωρίς έρωτα, χωρίς ένωση δηλαδή, με βάση το διαχωρισμό: η Γη γεννά τον Ουρανό και τον Πόντο (θάλασσα).

Το ίδιο θα συμβεί αργότερα και στη χριστιανική κοσμογονία: όταν από τα ύδατα θα αναδυθεί η Γη. Ο συνεχής διαχωρισμός θα οδηγήσει σε τριμερή διάρθρωση του κόσμου, στου Ουρανού, της Γης και του Άδη. Μόνο που ο άνθρωπος δεν αντέχει την κατάσταση διαχωρισμού και αναζητάει την ένωση, αναζητάει την παρουσία του έρωτα. Και δημιουργείται ο κοσμικός άξονας που ενώνει τα διαφορετικά, ο «axis mundi», βυθισμένος στο κέντρο, στον ομφαλό του Κόσμου-Γης, σταθερό σημείο αναφοράς. Είναι η στήλη, η κολόνα των πολιτισμών της Μεσογείου, η μεσοποταμιακή, η αιγυπτιακή, η ελληνική η οποία θα γίνει ο axis mundi και του δυτικού κόσμου. Κι έτσι, με τον κοσμικό άξονα βρισκόμαστε στο στερεότερο σημείο της Δημιουργίας, εγγυητή της μορφής του κόσμου απέναντι στην προ της δημιουργίας άμορφη ρευστότητα. Το συγκεκριμένο απέναντι στο αφηρημένο. Αυτή τη ρευστότητα έρχεται να συμβολίσει το νερό. Μόνο που η υδάτινη ρευστότητα αποτελεί την πηγή της κάθε δημιουργίας, το καθαρτήριο βάπτισμα, κι έτσι παραμένει καταγραμμένο στο μεσογειακό συλλογικό ασυνείδητο.

Είναι ο εγγυητής του μύθου της αενάου επιστροφής, η αρχή που εμφανίζει, εξαφανίζει και επανεμφανίζει· σχηματίζει, αποσχηματίζει και ανασχηματίζει: Γεννά και αναγεννά την ιστορία. Η Μεσόγειος είναι για τους λαούς της μια πραγματική δεξαμενή καθάρσης. Ο Mircea Eliade θα πει για το συμβολισμό των υδάτων ότι είναι η «δεξαμενή όλων των δυνατοτήτων ύπαρξης· προηγούνται κάθε μορφής και είναι φορείς κάθε δημιουργίας... η κατάδυση συμβολίζει επιστροφή στο άμορφο, σημαίνει ενσωμάτωση στον αδιαφοροποίητο τρόπο μιας προ-ύπαρξης. Η ανάδυση επαναλαμβάνει την κοσμογονική πράξη της μορφοποίησης· η κατάδυση ισοδυναμεί με διάλυση της μορφής. Για τους παραπάνω λόγους ο υδάτινος συμβολισμός παραπέμπει συγχρόνως σε θάνατο και αναγέννηση».

Αν ένας από τους ρόλους της τέχνης είναι να αποσπάσει ή να προσθέσει έννοιες στον κόσμο μας, τότε και το κείμενο που γράφεται με αφορμή ένα έργο τέχνης έχει μιαν αντίστοιχη λειτουργία ως προς αυτό το τελευταίο. Έτσι μπόρεσα να αντιληφθώ αυτή την «εγκατάσταση» ανακαλώντας στη μνήμη μου τον μυθικό άνθρωπο και την αρχέτυπη πράξη της Δημιουργίας. Άλλωστε, μήπως και κάθε καλλιτέχνης δεν προσπαθεί να δημιουργήσει τον κόσμο του;

Αναφορά λοιπόν στη Δημιουργία με κέντρο τα ύδατα, τα οποία «προηγούνται κάθε μορφής και είναι φορείς κάθε δημιουργίας». Τα ύδατα ως «δεξαμενή όλων των δυνατοτήτων ύπαρξης». Ταραγμένο, σημαίνει επιστροφή στην αφηρημένη άμορφη και πριν τη δημιουργία κατάσταση: Κατάλυση της Ιστορίας. Ήρεμο, σημαίνει επαναφορά στη στερεότητα της μορφής, αποκατάσταση της Ιστορίας. Μια διαδικασία που επαναλαμβάνεται με πλεονασμό στο έργο της Μαριάννας Στραπατσάκη: στο ίδιο το νερό μέσα, στην εικόνα του video και στις ανακλάσεις της ανοξείδωτης λαμαρίνας. Μόνο που αυτό το «ανοξείδωτο» με κάνει λίγο να «παρεκτραπώ» και να το δω σαν αντίσταση στη φθορά, στο χρόνο. Τόσο οι εικόνες από το ταραγμένο νερό όσο και από το ήρεμο, ανακλώνται στην ανοξείδωτη επιφάνεια: οι εικόνες της συνεχούς γέννησης-θανάτου-αναγέννησης. Το έργο αποτελεί το χώρο όπου το παρελθόν, το παρόν και η δυνατότητα του μέλλοντος συνυπάρχουν. Αυτός δεν είναι άλλωστε ο χώρος του ασυνείδητου, συλλογικού και ατομικού; Ο χώρος του Άξονα του Κόσμου που ενοποιεί διαφορές και αντιθέσεις τόσο μέσα στο χώρο όσο και μέσα στο χρόνο;

Αντρέας Ιωαννίδης
Επιμελητής στην Εθνική Πινακοθήκη

Αθήνα, Απρίλιος 1989